EVGENI TANCHEV
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2021. július 15.[1]

C-693/19. és C-831/19. sz. egyesített ügyek

SPV Project 1503 Srl,
Dobank SpA
kontra
YB (C-693/19)
és
Banco di Desio e della Brianza SpA,
Banca di Credito Cooperativo di Carugate e Inzago Sc,
Intesa Sanpaolo SpA,
Banca Popolare di Sondrio ScpA,
Cerved Credit Management SpA
kontra
YX,
ZW (C-831/19)

(a Tribunale di Milano [milánói bíróság, Olaszország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – 93/13/EGK irányelv – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – A 6. cikk (1) bekezdése és a 7. cikk (1) bekezdése – A tényleges érvényesülés elve – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke – Fizetési meghagyásos eljárás – Végrehajtási eljárások – Jogerős fizetési meghagyás – A végrehajtást elrendelő nemzeti bíróság szerződési feltételek tisztességtelen jellegének vizsgálatára vonatkozó hatásköre – A jogerő elve – Elévülés”

I. Bevezetés

1. Ez a két, a Tribunale di Milano (milánói bíróság, Olaszország) által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv,[2] valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkének értelmezésére vonatkozik. E kérelmek olyan fizetési meghagyások végrehajtása iránti eljárás keretébe illeszkednek, amelyeket nem vitattak, és amelyek így jogerőssé váltak.

[1] Eredeti nyelv: angol.

[2] HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.

2. A jelen ügyek által felvetett fő kérdés lényegében az, hogy a 93/13 irányelv 6. cikk (1) bekezdésével és 7. cikk (1) bekezdésével, valamint a Charta 47. cikkével ellentétes-e az olyan nemzeti szabályozás, amely a fizetési meghagyás jogereje miatt a végrehajtást elrendelő bíróság számára nem teszi lehetővé, hogy az e meghagyás alapjául szolgáló szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét vizsgálja.

3. A jelen ügyeket a Bíróság három másik üggyel (C-600/19, C-725/19 és C-869/19) párhuzamosan tárgyalja, amelyekben a mai napon ismertetem indítványomat. Ezek az ügyek spanyol és román előzetes döntéshozatal iránti kérelmeken alapulnak, és szintén a nemzeti bíróság azon kötelezettségének terjedelmével kapcsolatos hasonló és potenciálisan érzékeny kérdéseket érintenek, hogy a szerződési feltételek tisztességtelen jellegét hivatalból *(ex officio)* vizsgálja a Bíróság 93/13 irányelvet értelmező ítélkezési gyakorlata alapján és bizonyos nemzeti eljárásjogi elvekkel, köztük a jogerő elvével összhangban.

4. Következésképpen a jelen ügyek alkalmat adnak a Bíróságnak arra, hogy továbbfejlessze a 93/13 irányelvre vonatkozó ítélkezési gyakorlatát, és különösen, hogy a tisztességtelen feltételek ezen irányelv szerinti bírósági felülvizsgálata keretében a jogerő elvével kapcsolatos kérdéseket tisztázzon. Ezzel összefüggésben a jelen ügyek a tényleges érvényesülés elve és a Charta 47. cikke közötti kapcsolatra vonatkozó kérdéseket is felvetnek.

II. Jogi háttér

A. Uniós jog

5. A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése előírja:

„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”

6. A 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése a következőket mondja ki:

„A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.”

B. Az olasz jog

7. A 93/13 irányelvet a 2005. szeptember 6-i Decreto legislativo n. 206 recante Codice del consumo (a fogyasztóvédelmi törvénykönyvről szóló 206. sz., felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet) (a GURI 2005. október 8-i 235. számának rendes melléklete) (a továbbiakban: fogyasztóvédelmi törvénykönyv) ültette át az olasz jogba.

8. A codice di procedura civile (polgári perrendtartás) 633. cikke ekképp rendelkezik:

„Valamely pénzösszeg vagy adott mennyiségű helyettesíthető áru esetében a hitelező vagy meghatározott áru átadása esetében a címzett kérelmére az illetékes bíróság fizetési meghagyást vagy átadást elrendelő végzést bocsát ki:

1) ha az érvényesíteni kívánt jogot írásbeli bizonyítékokkal támasztják alá;

[…]”

9. A polgári perrendtartás 641. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Amennyiben a 633. cikkben foglalt feltételek teljesülnek, a bíróság a kérelem benyújtásától számított 30 napon belül meghozandó indokolt végzéssel arra kötelezi az alperest, hogy fizesse meg a követelt pénzösszeget, vagy adja át a követelt árut, illetve árumennyiséget, vagy ez utóbbiak esetében 40 napon belül fizesse meg a 639. cikkben előírt összeget, arra vonatkozó kifejezett értesítéssel, hogy e fél a következő cikkek rendelkezéseinek megfelelően ugyanezen határidőn belül ellentmondást terjeszthet elő, és hogy ilyen ellentmondás hiányában sor kerül a végrehajtásra.

[…]”

10. A polgári perrendtartás 647. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ha az előírt határidőn belül nem nyújtottak be ellentmondást, vagy ha a kötelezett nem indított keresetet, a meghagyást kibocsátó bíró a jogosult – akár szóbeli – kérelmére azt végrehajthatóvá nyilvánítja. Az első esetben a bírónak újból el kell rendelnie a kézbesítést, ha bebizonyosodik vagy valószínűnek tűnik, hogy a kötelezettnek nem volt tudomása a meghagyásról.

Ha a meghagyást e cikknek megfelelően végrehajthatónak nyilvánították, ellentmondást – a 650. cikk rendelkezéseire is figyelemmel – többé nem lehet benyújtani, illetve nem lehet folytatni, és valamennyi nyújtott biztosítékot fel kell szabadítani.”

11. A polgári perrendtartás 650. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A kötelezett a meghagyásban megállapított határidő lejártát követően is nyújthat be ellentmondást, ha bizonyítja, hogy a meghagyásról a kézbesítés során történt szabálytalanságok, előre nem látható körülmények vagy *vis maior* miatt nem szerzett kellő időben tudomást.

[…]

Az ellentmondás az első végrehajtási aktustól számított tíz napos határidő lejártát követően már nem fogadható el.”

12. A codice civile (polgári törvénykönyv) 2909. cikke a következőket írja elő:

„A jogerőssé vált ítéletben tett megállapítások a felek, örököseik, illetve jogutódaik vonatkozásában minden tekintetben kötelezőek.”

III. A tényállás, az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

A. C-693/19. sz., SPV Project 1503 és társai ügy

13. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés szerint YB fogyasztóként összesen 18 200 euró összegre vonatkozóan három kölcsönszerződést kötött a Findomestic Banca SpA-val. E társaság ezt követően engedményezte követelését az Activa Factor SpA-ra, amely ezt a követelést az SPV Project 1503 Srl-re (a továbbiakban: SPV) engedményezte. E szerződések olyan feltételeket tartalmaztak, amelyek a késedelmes fizetés esetére kötbér és késedelmi kamat alkalmazását írták elő.

14. 2012. július 10-i határozatával a hatáskörrel rendelkező bíróság a kölcsönszerződések alapján járó összegek és az e feltételek szerinti késedelmi kamatok tekintetében 16 290,52 euró összegnek megfelelő fizetési meghagyást bocsátott ki YB-vel szemben. YB nem terjesztett elő ellentmondást a fizetési meghagyás ellen, így az jogerőre emelkedett.

15. Ezt követően az SPV YB 2016. szeptember 21-én kelt, harmadik személyekkel szemben fennálló, 31 332 euró összegű követeléseinek lefoglalását elrendelő határozatot kézbesített YB részére, amely összegből a fizetési meghagyásban szereplő tőkekövetelés 16 290,52 eurót, a kamatok 13 539,27 eurót tettek ki, a fennmaradó összeg pedig költségekből és díjakból állt.

16. Az SPV és egy másik hitelező ezután végrehajtási eljárást indított YB ellen a kérdést előterjesztő bíróság előtt.

17. Ezen eljárás során a kérdést előterjesztő bíróság megállapította, hogy az évi 14%-ot meghaladó mértékű késedelmi kamat számítására vonatkozó feltétel tisztességtelen lehet. Kötelezte az SPV-t, hogy nyújtsa be azokat a kölcsönszerződéseket, amelyek alapján a fizetési meghagyást kibocsátották, és felhívta YB-t, hogy nyilatkozzon arról, hogy szándékában áll-e hivatkozni a késedelmi kamatra vonatkozó feltételek tisztességtelen jellegére, aminek következtében csökkenthető az SPV követelése. Válaszában YB a késedelmi kamatok számítására vonatkozó feltétel tisztességtelen jellegére hivatkozott. A kérdést előterjesztő bíróság rámutatott arra, hogy lehetséges e feltétel tisztességtelen jellegének hivatalból történő vizsgálata, és tárgyalást tűzött ki annak érdekében, hogy a felek állást foglalhassanak e tárgyban. E tekintetben az SPV többek között kizárta annak lehetőségét, hogy a fizetési meghagyás jogerejét le lehessen rontani.

18. A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a Corte di cassazione (semmítőszék, Olaszország) ítélkezési gyakorlata szerint a jogerő nem csak a határozat kifejezett meghozatalára, hanem annak a logikai-jogi előfeltételeit – akár közvetetten – képező okokra is kiterjed. E megközelítés alkalmazható valamely pénzösszeg megfizetésére kötelező, ellentmondás előterjesztésének hiányában jogerőssé váló fizetési meghagyásra az érvényesített követelést, valamint az annak alapját képező okiratot illetően, így kizárja a kérelem indoklása céljából előadott okok további vizsgálatát. A nemzeti ítélkezési gyakorlatban kidolgozott, úgynevezett közvetett jogerő elve ezért azon az érvelésen alapul, hogy amennyiben a bíróság elbírált egy adott kérdést, nem azzal ellentétesen bírálta el a kifejezetten elbírált kérdéshez képest előkérdésnek minősülő többi kérdést.

19. A kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy amint a jelen ügyben is, a hitelező a fizetési meghagyás kibocsátását követően – a nemzeti jog szerint kötelező lefoglalási eljárásnak nevezett – végrehajtási eljárást indíthat a lefoglalásról történő értesítéssel, és hogy a hitelező a fizetési meghagyás mint végrehajtható okirat alapján harmadik feleknél végzett végrehajtás révén

végrehajtja az adósnak harmadik személyekkel szemben fennálló követeléseit. A végrehajtási eljárás során a bíróság a végrehajtható okirat létezése mellett hivatalból vizsgálhatja a követelés számszerűsítésének helyességét is, ezen okirat lényeges tartalmát azonban nem vizsgálhatja.

20. A kérdést előterjesztő bíróság kétli, hogy a késedelmi kamatot számszerűsítő és a kötbért előíró feltétel megfelelne a fogyasztóvédelmi törvénykönyvnek és a 93/13 irányelvnek. A kérdést előterjesztő bíróság szerint a fizetési meghagyást kibocsátó bíróság nem vizsgálta meg e feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét. A nemzeti jog szerint azonban, mivel YB nem terjesztett elő ellentmondást a fizetési meghagyás ellen, az jogerőssé vált, és az a kérdés, hogy a kölcsönszerződésekben szereplő feltételek tisztességtelenek-e, immár közvetett jogerő tárgyát képezi. Ebből az következik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság végrehajtási bíróságként nem állapíthatja meg a feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét, mivel a nemzeti jog alapján nem vizsgálhatja a fizetési meghagyás tartalmát, és hogy ezen fizetési meghagyás jogerőssé vált.

21. A kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy a Bíróságnak a 93/13 irányelvre vonatkozó ítélkezési gyakorlata szerint a jogerő elve bizonyos feltételek mellett figyelmen kívül hagyható. A kérdést előterjesztő bíróság tehát arra keresi a választ, hogy a szerződő felek közötti formális egyensúly felek egyenlőségének helyreállítását célzó, valódi egyensúllyal történő helyettesítésének igénye lehetővé teszi-e, hogy a végrehajtási bíróság tájékoztassa a fogyasztót a szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegéről, amely jelleget a jogerőre emelkedett határozatban kifejezetten nem zárták ki, és hogy ugyanez a bíróság – abban az esetben, ha a fogyasztó úgy nyilatkozik, hogy hivatkozni kíván a említett feltételek tisztességtelen jellegére – lefolytathat-e ilyen vizsgálatot, mivel annak hiánya a fogyasztó hiányos és elégtelen védelmét eredményezheti. A kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy a Charta 47. cikke tekintetében nem sérti a bíróság pártatlanságát az, ha tájékoztatja a fogyasztót annak lehetőségéről, hogy sérültek a fogyasztóvédelmi szabályok, és hogy a Bíróság e szabálynak kiemelt jelentőséget tulajdonított a 93/13 irányelvből származó jogok tényleges érvényesülése szempontjából.

22. E körülmények között a Tribunale di Milano (milánói bíróság, Olaszország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Ellentétes-e – és ha igen, milyen feltételek esetén – a 93/13/EGK irányelv 6. és 7. cikkével, valamint [a Charta] 47. cikkével a felvázolthoz hasonló olyan nemzeti szabályozás, amely kizárja, hogy a végrehajtási bíróság felülvizsgálja valamely jogerőre emelkedett bírósági végrehajtható okirat lényeges tartalmát, és hogy lerontsa a közvetett jogerőt abban az esetben, ha a fogyasztó úgy nyilatkozik, hogy hivatkozni kíván a szerződésben szereplő és a végrehajtható okirat alapját képező feltétel tisztességtelenségére?”

B. C-831/19. sz., Banco di Desio e della Brianza és társai ügy

23. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés szerint 2005. november 18-án a Banco di Desio e della Brianza SpA (a továbbiakban: BDB) kezességi szerződéseket kötött YX-szel és ZW-vel, amely szerződések a Bimecar Trade Srl gazdasági társaság által felvett kölcsönök biztosítékát képezték.

24. 2012. december 20-i határozatával a Tribunale di Monza (monzai bíróság, Olaszország) fizetési meghagyást bocsátott ki a BDB javára többek között YX és ZW ellen. E meghagyást nem támadták meg, így az jogerőssé vált.

25. A BDB ezt követően a Tribunale di Milano (milánói bíróság, Olaszország) előtt YX és ZW házaspár tulajdonát képező vagyontárgyakra vonatkozóan fele-fele arányban ingatlanvégrehajtási eljárást indított. A Bimecar Trade, valamint YX és ZW egyéb hitelezői is beléptek a fent említett eljárásba.

26. YX és ZW részt vett a végrehajtási eljárásban. A kérdést előterjesztő bíróság kérésére a BDB benyújtotta a kezességi szerződéseket. A kérdést előterjesztő bíróság, míg YX fogyasztói minőségét kizárta, mivel a Bimecar Trade törvényes képviselője volt, és abban 51%-os részesedéssel rendelkezett, úgy vélte, hogy ZW fogyasztónak minősülhet, mivel e társaságban 22%-os részesedéssel rendelkezett, és annak keretében nyilvánvalóan nem töltött be felelős tisztséget. ZW fogyasztói jogállásának megállapítása érdekében egy 2013. január 29-i keltezésű átruházási okiratot nyújtott be, amelynek révén a Bimecar Trade részvényese lett, az azt megállapító egyéb iratok mellett, hogy 1976 óta egy másik társaság munkavállalója. ZW továbbá kijelentette, hogy a fogyasztóvédelmi törvénykönyv alapján hivatkozni kíván a valamennyi hitelezővel kötött szerződésekben foglalt több feltétel tisztességtelen jellegére. A BDB és a többi hitelező többek között azzal érvelt, hogy ZW nem minősül fogyasztónak, és hogy a fizetési meghagyás jogerejét nem lehet lerontani.

27. A kérdést előterjesztő bíróság a C-693/19. sz. ügyben kifejtettekhez hasonló megfogalmazásban kifejti, hogy a nemzeti jog és az ítélkezési gyakorlat szerint a közvetett jogerő elve azon az érvelésen alapul, hogy amennyiben a bíróság elbírált egy adott kérdést, szükségszerűen megoldotta a kifejezetten elbírált kérdést megelőző egyéb kérdéseket, és e megközelítés vonatkozik a fizetési meghagyásra. A hitelező a fizetési meghagyás kibocsátását követően végrehajtási eljárást indíthat, és – ahogy a jelen ügyben – e fizetési meghagyás mint végrehajtható okirat alapján ingatlanvégrehajtás révén a lefoglalásról szóló értesítéssel lefoglalja az adós tulajdonában lévő ingatlant.

28. A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy mivel ZW fogyasztónak minősülhet, kétli, hogy a BDB és ZW közötti kezességi szerződésben foglalt, nem a fogyasztó lakóhelye szerinti illetékes bíróságot kijelölő feltétel megfelel-e a fogyasztóvédelmi törvénykönyvnek és a 93/13 irányelvnek. Mivel ZW nem terjesztett elő ellentmondást a fizetési meghagyás ellen, a fizetési meghagyás jogerőssé vált, az a kérdés, hogy a kezességi szerződés feltételei esetlegesen tisztességtelenek-e, a közvetett jogerő tárgyát képezi. Noha a hitelezők úgy vélik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság – különösen a 2009. október 6-i Asturcom Telecomunicaciones ítélet[3] fényében – nem vizsgálhatja e feltételek tisztességtelen jellegét, e bíróság arra keresi a választ, hogy az érintett nemzeti rendszerek különbségeire és az eset körülményeire tekintettel ezen ítélet alkalmazandó-e.

29. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy ZW aktív szerepet töltött be a végrehajtási eljárásban, és hogy a fizetési meghagyás kibocsátásakor még nem született meg a Bíróságnak az az ítélkezési gyakorlata,[4] amely megjelölte, hogy melyek azok a feltételek, amelyek fennállása esetén a ZW-hez hasonló kezes is fogyasztónak tekinthető. A Corte suprema di cassazione (semmítőszék) ítélkezési gyakorlata sem fogadott el még hasonló megközelítést,[5] azonban akkoriban kizárta, hogy a gazdasági társaság kezeseként eljáró természetes személy fogyasztónak minősüljön.[6] Következésképpen ZW a fizetési meghagyással szembeni ellentmondás keretében nem hivatkozhatott a feltételek tisztességtelen jellegére, mivel erre csak a

[3] C-40/08, EU:C:2009:615.

[4] A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben a a 2015. november 19-i Tarcău végzést (C-74/15, EU:C:2015:772) és a 2016. szeptember 14-i Dumitraş végzést (C-534/15, EU:C:2016:700) említi.

[5] A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben a 2018. december 13-i 32225. sz. ítéletet említi.

[6] A kérdést előterjesztő bíróság többek között a 2005. május 13-i (10107. sz.) és a 2016. augusztus 9-i (16827. sz.) ítéletet említi.

végrehajtási eljárás megindítását követően olyan időpontban volt lehetőség, amelyben a nemzeti jog alapján e fizetési meghagyás nem dönthető meg. A kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a konkrét helyzetben alkalmazandó jog alkalmas lehet-e arra, hogy a fogyasztók számára ellehetetlenítse vagy túlzottan megnehezítse a 93/13 irányelv által biztosított jogok gyakorlását.

30. A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a 2017. január 26-i Banco Primus ítéletben [7] a Bíróság kizárta a közvetlen jogerő leronthatóságát, azonban nem vizsgálta meg, hogy a közvetett jogerő összeegyeztethető-e a 93/13 irányelv 6. és 7. cikkével, valamint a Charta 47. cikkével. A kérdést előterjesztő bíróság szerint valószínű, hogy a fizetési meghagyás kibocsátásakor a bíróság nem vizsgálta a szerződési feltételek tisztességtelen jellegét, mivel kizárt volt annak lehetősége, hogy ZW fogyasztónak minősüljön. A kérdést előterjesztő bíróság tehát arra keresi a választ, hogy a 93/13 irányelv 6. és 7. cikke, valamint a Charta 47. cikke szerint a közvetett jogerő lerontható-e, ha e jogerő a következménnyel jár, hogy megfosztja a fogyasztót a hatékony jogorvoslathoz való jogtól és az ezen irányelvből eredő jogoktól.

31. E körülmények között a Tribunale di Milano (milánói bíróság, Olaszország) úgy határozott, hogy az alapeljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„a) Ellentétes-e – és ha igen, milyen feltételek esetén – a 93/13/EGK irányelv [Charta] 47. cikkével összefüggésben értelmezett 6. és 7. cikkével a felvázolthoz hasonló olyan nemzeti szabályozás, amely kizárja, hogy a végrehajtási bíróság felülvizsgálja valamely jogerőre emelkedett bírósági végrehajtható okirat lényeges tartalmát, amennyiben a fogyasztó, a saját jogállásának felismerését követően (amely felismerést az alkalmazandó jog korábban nem tett lehetővé) ilyen felülvizsgálatot kér?

b) Ellentétes-e – és ha igen, milyen feltételek esetén – a 93/13/EGK irányelv [Charta] 47. cikkével összefüggésben értelmezett 6. és 7. cikkével a nemzetihez hasonló olyan szabályozás, amely valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megállapítására vonatkozó, jogerőre emelkedett hallgatólagos határozatra figyelemmel kizárja, hogy a fogyasztó által előterjesztett végrehajtási kifogást elbíráló végrehajtási bíróság e feltétel tisztességtelen jellegét megállapítsa, továbbá úgy kell-e tekinteni, hogy ez a bíróság ezt akkor sem teheti meg, ha a jogerőre emelkedés időpontjában hatályos és alkalmazandó jog szerint a feltétel tisztességtelen jellegét azért nem lehetett vizsgálni, mert a kezes nem minősülhetett fogyasztónak?”

IV. A Bíróság előtti eljárás

32. A C-693/19. sz. ügyben írásbeli észrevételeket nyújtott be a Bírósághoz a spanyol, az olasz és a magyar kormány, valamint a Bizottság, a C-831/19. sz. ügyben pedig a BDB, ZW, [8] a spanyol és az olasz kormány, valamint a Bizottság.

33. 2021. április 27-én közös tárgyalásra került sor, amelyen a BDB, ZW, a német, a spanyol és az olasz kormány, valamint a Bizottság terjesztett elő szóbeli észrevételt.

[7] C-421/14, EU:C:2017:60 (a Banco Primus ítélet).

[8] Meg kell jegyezni, hogy YX ZW érdekében nyújtott be írásbeli észrevételeket.

V. A felek észrevételeinek összefoglalása

34. A BDB azt állítja, hogy a C-831/19. sz. ügyben előterjesztett kérdés elfogadhatatlan, mivel ZW nem minősül fogyasztónak, és ezért a 93/13 irányelv nem alkalmazható. Mindenesetre azt állítja, hogy a szerződési feltételek érvényességére vonatkozó határozat jogerőre emelkedett anélkül, hogy ZW azt vitatta volna, vagy a fogyasztói minőségre hivatkozott volna. A Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében a jogerő még az uniós jog megsértése esetén sem rontható le, és – amint azt a BDB a tárgyaláson hangsúlyozta – a 93/13 irányelv által a fogyasztóknak biztosított védelem nem előzi meg a jogbiztonságot.

35. ZW úgy véli, hogy a C-831/19. sz. ügyben nyilvánvaló, hogy a 93/13 irányelv alapján fogyasztónak minősül. ZW kifejti, hogy nem nyújtott be ellentmondást a fizetési meghagyással szemben azon nemzeti ítélkezési gyakorlat miatt, amely kizárta, hogy a hozzá hasonló helyzetben lévő személyek fogyasztónak minősüljenek, amely azonban azóta a Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően módosult. Mivel ZW a tárgyaláson úgy érvelt, hogy annak megtagadása, hogy a végrehajtási bíróság felülvizsgálhassa azon feltételeket, amelyek tisztességtelen jellegét a fizetési meghagyás kibocsátása során nem vizsgálták, megfosztaná a fogyasztókat a 93/13 irányelv szerinti hatékony védelemtől.

36. A német kormány azt állítja, hogy az ügy érdemében eljáró bíróság és a végrehajtási bíróság közötti feladatmegosztás a nemzeti eljárási autonómia elvén alapul, és a 93/13 irányelv nem követeli meg a végrehajtási eljárás keretében az érdemi vizsgálatot, amennyiben az első eljárás elegendő lehetőséget biztosít a fogyasztónak arra, hogy érvényesítse a 93/13 irányelv által biztosított jogokat. Így, ha – amint az a jelen ügyekben is kitűnik – a nemzeti rendszer a fizetési meghagyás szakaszában előírja a tisztességtelen feltételek bírósági felülvizsgálatát, a végrehajtás szakaszában nem kell lefolytatni a második vizsgálatot.

37. A spanyol kormány azzal érvel, hogy a szóban forgó nemzeti jogszabály nem ellentétes a 93/13 irányelv 6. és 7. cikkével. A tisztességtelen feltételek vonatkozásában az uniós jogrend nem írja elő a nemzeti bíróság számára, hogy határozatlan ideig vizsgálja a jogerős bírósági határozat tárgyát képező követelést, ami alkalmazandó arra az esetre is, amikor a fogyasztó nem élt megfelelő időben a nemzeti jog által biztosított jogorvoslati lehetőségekkel, és ha a tisztességtelen feltételek e célból előírt eljáráson kívüli vizsgálatának lehetősége a végrehajtási eljárás hatékonyságának elvesztésével jár. Ahogyan a spanyol kormány a tárgyaláson előadta, a tényleges érvényesülés elve megköveteli, hogy a nemzeti jogszabályokat a nemzeti eljárási rendszer egésze alapján vizsgálják, és – ellentétben azzal, amit a Bizottság állít – a jelen ügyek a jogerőre vonatkoznak. Hozzáteszi, hogy a C-831/19. sz. ügy tekintetében az a tény, hogy a fizetési meghagyás jogerőre emelkedésének időpontjában a Bíróság még nem határozott azon szempontokról, amelyek alapján egy kezes fogyasztónak tekinthető, nem befolyásolja e jogállást.

38. Az olasz kormány azzal érvel, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás nem ellentétes a 93/13 irányelv 6. és 7. cikkével. A jelen ügyek különböznek a Bíróság korábbi ítélkezési gyakorlatától és e szabályozás tiszteletben tartja az egyenértékűség elvét, mivel a jogerős fizetési meghagyás kibocsátásának feltételeit még akkor sem vizsgálhatja újra hivatalból, ha a közrendi szabályok esetleges megsértéséről van szó. Amint azt az olasz kormány a tárgyaláson hangsúlyozta, a fizetési meghagyás tárgyában eljáró bíróság hivatalból vizsgálhatja a szerződési feltételek tisztességtelen jellegét, és jogorvoslati lehetőségek állnak a fogyasztó rendelkezésére annak elkerülése érdekében, hogy e feltételek ne legyenek rá nézve kötelezőek, ha azonban a bíróság ezt nem tette meg, és a fogyasztó nem élt ezekkel a jogorvoslati lehetőségekkel, a végrehajtási bíróság nem vonhatja ki magát a fizetési meghagyáson alapuló határozat végrehajtása

alól; e határozat hallgatólagosan kizárja a szerződési feltételek tisztességtelen jellegét, ugyanis ellenkező esetben nem lehetett volna azt meghozni. Ellentétben a Bizottság által a C-693/19. sz. ügyben képviselt álláspontt al, bármi legyen is a hitelező jogának alapjául szolgáló feltétel érvénytelenségének oka, attól az időponttól kezdve, amikor e jogot a jogerős határozat útján – még ha hallgatólagosan is – megállapítják, ezen érvénytelenséget már nem állapíthatja meg az a bíróság, amelynek e jogot végre kell hajtania, és ez vonatkozik azokra az esetekre is, amelyekben túlzott mértékű kamatokról van szó. Hozzáteszi, hogy a C-831/19. sz. ügy tekintetében nincs jelentősége annak, hogy nem létezett a kezest fogyasztóként elismerő uniós és nemzeti ítélkezési gyakorlat a fizetési meghagyásról szóló határozat meghozatalának időpontjában, mivel a bíróság igénybe vehette volna az előzetes döntéshozatali eljárást.

39. A magyar kormány arra hivatkozik, hogy a C-693/19. sz. ügyet illetően a szóban forgó nemzeti szabályozás nem ellentétes a 93/13 irányelv 6. és 7. cikkével, valamint a Charta 47. cikkével. Úgy véli, hogy az adós ellentmondásának hiányában beállt jogerő nem hagyható figyelmen kívül, és a végrehajtási bíróság számára annak lehetővé tétele, hogy a fizetési meghagyás alapjául szolgáló szerződési feltételek tisztességtelen jellegét vizsgálja, megfosztaná értelmétől a fizetési meghagyásos eljárást.

40. A Bizottság azzal érvel, hogy a C-693/19. sz. ügy tekintetében a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével nem ellentétes a szóban forgó nemzeti jogszabály, feltéve, hogy lehetővé teszi a bíróság számára szerződéses kötelezettség nemteljesítése vagy késedelmes teljesítése esetében a kamatfizetésre vonatkozó feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegének vizsgálatát, és így e feltétel mellőzését. Ez abban az esetben lehetséges, ha e szabályozás lehetővé teszi az ezen kamattal kapcsolatos követelésre korlátozódó végrehajtható okirat jogilag nem létezőnek minősítését, vagy ha lehetővé teszi a bíróság számára, hogy az összeg megítélésekor a túlzott mértékűnek minősített kamat eltörléséből származó követelésre korlátozza a végrehajtást. Ha azonban e szabályozást úgy kellene értelmezni, hogy az nem teszi lehetővé a bíróság számára a tisztességtelen feltételek fennállásának megállapítását, az ellentétes lenne a 93/13 irányelvnek a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett 6. és 7. cikkével. A Bizottság arra hivatkozik, hogy a jogerő nem terjed ki az olyan követelés után járó kamatokra vonatkozó fizetési meghagyásra, amely esetében a kamat kirívóan magas,[9] és ha a végrehajtási bíróság hatáskörébe tartozik annak ellenőrzése, hogy a végrehajtásra érvényes okirat alapján kerül sor, az egyenértékűség elvének megfelelően ugyanezen hatáskör magában foglalja az annak megállapítására vonatkozó hatáskört is, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdéséhez hasonló közrendi szabályok megsértésére nem kerül sor.

41. A Bizottság azzal érvel, hogy a C-831/19. sz. ügy tekintetében a két kérdésre együtt kell válaszolni, úgy, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével nem ellentétes a szóban forgó nemzeti szabályozás, feltéve, hogy lehetővé teszi a végrehajtási bíróság számára valamely feltétel tisztességtelen jellegének vizsgálatát, és ennek következtében e feltétel mellőzését. Ellenkező esetben e szabályozás nem áll összhangban a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett rendelkezésekkel. Álláspontja szerint a ZW-vel kötött szerződések a 93/13 irányelv hatálya alá tartoznak, és nem releváns az, hogy ZW később szerzett tudomást a fogyasztói minőségéről. Ezen ügyben – a C-693/19. sz. ügyhöz hasonlóan – a Charta 47. cikkét olyan rendelkezésnek kell tekinteni, amelynek fényében a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését értelmezni kell, és a fizetési meghagyás végleges jellege az elévülésből, nem pedig a jogerőből következik. Azzal érvel, hogy a tisztességtelen feltételek hivatalból történő vizsgálata a nemzeti bíróság kifejezett és megfelelően indokolt értékelésének tárgyát kell, hogy képezze.

[9] A Bizottság e tekintetben a Tribunale di Macerata (maceratai bíróság, Olaszország) 2019. március 1-jei végzésére hivatkozik.

Amint azt a Bizottság a tárgyaláson hangsúlyozta, a jelen ügyekben fizetési meghagyásokat kibocsátó bíróságok nem vizsgálták a szerződési feltételek tisztességtelen jellegét, és nem elegendő a tisztességtelen feltétel lehetőségének azonosítása; a bíróságnak azt vizsgálnia kell.

VI. Értékelés

42. A C-693/19. sz. ügyben előterjesztett kérdésével, amely lényegében megfelel a C-831/19. sz. ügyben előterjesztett első kérdésnek, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ a Bíróságtól, hogy ellentétes-e a 93/13 irányelv 6. cikk (1) bekezdésével és 7. cikk (1) bekezdésével, valamint a Charta 47. cikkével az olyan nemzeti szabályozás, amely megakadályozza a végrehajtási bíróságot abban, hogy megvizsgálja a jogerőre emelkedett fizetési meghagyás tartalmát, és lerontsa a közvetett jogerőt, ha a fogyasztó jelezte, hogy hivatkozni kíván azon szerződés valamely feltételének tisztességtelen jellegére, amely alapján a fizetési meghagyást kibocsátották.

43. A C-831/19. sz. ügyben előterjesztett második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 6. cikk (1) bekezdésével és 7. cikk (1) bekezdésével, valamint a Charta 47. cikkével ellentétes-e az olyan nemzeti szabályozás, amely a közvetett jogerő alapján megakadályozza a fogyasztó által a végrehajtással szemben emelt kifogás tárgyában eljáró végrehajtási bíróságot abban, hogy megvizsgálja a szerződési feltételek tisztességtelen jellegét, tekintettel arra, hogy a jogerőre emelkedés időpontjában hatályos nemzeti jog szerint a tisztességtelen feltételek vizsgálata ki volt zárva, mivel a kezes nem minősülhetett fogyasztónak.

44. Amint az az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből és az olasz kormány észrevételeiből kitűnik, e két kérdés a fizetési meghagyások végrehajtására vonatkozó olasz eljárási szabályokból ered, amelyek szerint az olyan fizetési meghagyás, amely a későbbi végrehajtási eljárás és a vagyontárgyak hitelezők általi lefoglalásának alapjául szolgál, véglegessé válik, és jogerőre emelkedik, ha a fogyasztó adósként nem nyújt be ellentmondást az előírt határidőn belül. Ami a nem vitatott fizetési meghagyást illeti, a szerződés azon feltételeinek tisztességtelen jellege, amelyek alapján e fizetési meghagyást kibocsátották, így úgy tekintendő, hogy az közvetett jogerő tárgyát képezi. Ezenkívül a nemzeti jog előírja, hogy a fizetési meghagyást kibocsátó bíróság hivatalból vizsgálhatja a szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét, és ha a fogyasztó ellentmondást nyújt be, az ezen ellentmondásról határozó bíróság is hivatalból vizsgálhatja az említett feltételek tisztességtelen jellegét. Mindazonáltal bizonyítottnak tűnik, hogy a jelen ügyekben a bíróságok olyan fizetési meghagyásokat bocsátottak ki, amelyeket a fogyasztók nem vitattak, és anélkül hogy bármilyen jel mutatna arra, hogy ebben a szakaszban vizsgálták volna a tisztességtelen feltételek fennállását.

45. Következésképpen számomra úgy tűnik, hogy e két kérdés együttesen válaszolható meg, mivel azok egy központi kérdésre, vagyis egy olyan nemzeti szabályozás uniós joggal való összeegyeztethetőségére vonatkoznak, amely a fizetési meghagyás alapjául szolgáló szerződési feltételek tisztességtelen jellegének vizsgálatát az e fizetési meghagyás közvetett jogereje miatt nem teszi lehetővé a végrehajtási bíróság számára.

46. E kérdések megválaszolása érdekében először a BDB-nek a C-831/19. sz. ügyben előterjesztett kérdés elfogadhatóságára vonatkozó érveivel foglalkozom (A.). Ezt követően a C-693/19. sz. és a C-831/19. sz. ügyek érdemi vizsgálatára rátérve néhány előzetes észrevételt teszek ZW fogyasztói minőségének a C-831/19. sz. ügyben való késedelmes felismerésével és a Charta 47. cikkének

ebben az összefüggésben fennálló esetleges relevanciájával kapcsolatban (B.). Ezután ismertetem a Bíróságnak a tisztességtelen feltételek nemzeti bíróság által a 93/13 irányelv alapján hivatalból történő vizsgálatára vonatkozó ítélkezési gyakorlatát (C.), valamint az ezen ítélkezési gyakorlatban kialakított elveknek a jelen ügyek körülményeire való alkalmazását (D.).

47. Ezen elemzés alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a C-831/19. sz. ügyben előterjesztett kérdés elfogadható, és hogy a 93/13 irányelvnek a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével ellentétes a szóban forgóhoz hasonló nemzeti szabályozás.

A. A C-831/19. sz. ügyben előterjesztett kérdés elfogadhatóságáról

48. A BDB érvelése szerint a C-831/19. sz. ügyben előterjesztett kérdés elfogadhatatlan, mivel ZW nem minősül fogyasztónak, ami alkalmazhatatlanná teszi a 93/13 irányelvet.

49. Úgy vélem, hogy ezen érveket figyelmen kívül kell hagyni.

50. Nyilvánvaló, hogy ZW-t a kérdést előterjesztő bíróság a Bíróság ítélkezési gyakorlatára tekintettel fogyasztónak minősítheti.

51. Emlékeztetni kell arra, hogy – amint azt a 93/13 irányelv tizedik preambulumbekezdése kimondja – a tisztességtelen feltételekre vonatkozó egységes jogszabályokat a fogyasztó, valamint az eladó és a szolgáltató közötti „valamennyi szerződésre” alkalmazni kell, amelyek fogalmát ezen irányelv 2. cikkének b) és c) pontja határozza meg.[10] Ezen irányelv 2. cikkének b) pontja szerint a fogyasztó fogalma minden olyan természetes személyt magában foglal, aki az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések keretében olyan célból jár el, amely kívül esik saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén.[11] A 93/13 irányelv tehát a szerződő felek jellemzője szerint határozza meg azokat a szerződéseket, amelyekre alkalmazandó.[12] A fogyasztó tág meghatározása lehetővé teszi a 93/13 irányelv által nyújtott védelem biztosítását mindazon természetes személyek számára, akik az eladóval vagy szolgáltatóval szemben hátrányos helyzetben vannak.[13]

52. E tekintetben a 2015. november 19-i Tarcău végzésben[14] és a 2016. szeptember 14-i Dumitraş végzésben[15] a Bíróság megállapította, hogy a 93/13 irányelv alkalmazandó arra kezességi szerződésre, amely természetes személy és hitelintézet között jött létre e hitelintézet felé valamely gazdasági társaság által hitelszerződés keretében vállalt kötelezettségek biztosítása érdekében, ha ez a természetes személy szakmai tevékenységén kívül eső célból járt el, és nincs funkcionális jellegű kapcsolata az említett társasággal. Az összes körülményre és valamennyi bizonyítékra figyelemmel tehát a nemzeti bíróság feladata annak megállapítása, hogy ez a személy szakmai tevékenysége keretében, vagy az e társasággal fennálló valamilyen funkcionális kapcsolat okán – ilyen például az e társaság ügyvezetésében való részvétel vagy az el nem hanyagolható mértékű részesedés annak tőkéjében –, vagy magánjellegű célból járt-e el.

[10] Lásd: 2013. május 30-i Asbeek Brusse és de Man Garabito ítélet (C-488/11, EU:C:2013:341, 29. pont); 2017. április 27-i Bachman végzés (C-535/16, nem tették közzé, EU:C:2017:321, 32. pont).

[11] Lásd: 2020. április 2-i Condominio di Milano, via Meda ítélet (C-329/19, EU:C:2020:263, 24. pont); 2020. július 9-i Raiffeisen Bank és BRD Groupe Societé Générale ítélet (C-698/18 és C-699/18, EU:C:2020:537, 70. pont).

[12] Lásd: 2013. május 30-i Asbeek Brusse és de Man Garabito ítélet (C-488/11, EU:C:2013:341, 30. pont); 2015. szeptember 3-i Costea ítélet (C-110/14, EU:C:2015:538, 17. pont).

[13] Lásd: 2019. március 21-i Pouvin és Dijoux ítélet (C-590/17, EU:C:2019:232, 28. pont).

[14] C-74/15, EU:C:2015:772, különösen 26–30. pont.

[15] C-534/15, EU:C:2016:700, különösen 31–34. pont.

53. A jelen ügyben – amint arra a kérdést előterjesztő bíróság rámutatott – ZW fogyasztónak tekinthető, mivel a BDB-vel és a többi hitelezővel kötött kezességi szerződések megkötésekor ZW a szakmai tevékenységén kívül járt el, és semmilyen funkcionális kapcsolatban nem állt a Bimecar Trade-del. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanis rámutatott, hogy ZW által a végrehajtási eljárás keretében benyújtott, a jelen indítvány 26. pontjában említett dokumentumokra tekintettel ZW 2013. január 31-én szerzett 22%-os részesedést a Bimecar Trade-ben, míg ZW és az összes hitelező között létrejött kezességi szerződések korábbi keltezésűek, és a BDB javára kibocsátott fizetési meghagyás időben szintén megelőzte az említett részvények ZW általi megszerzését. Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság szerint ZW 1976 óta másik társaságnál áll munkaviszonyban, és a kezességi szerződések megkötésekor ZW semmilyen ügyvezetői feladatot nem látott el a Bimecar Trade tekintetében.

54. Következésképpen meg kell állapítani, hogy ZW a kérdést előterjesztő bíróság vizsgálata alapján a 93/13 irányelv értelmében fogyasztónak minősül, így ezen irányelv alkalmazandó az alapeljárásban.

55. Ennélfogva úgy vélem, hogy a C-831/19. sz. ügyben előterjesztett kérdés elfogadható.

B. Előzetes észrevételek

1. A fogyasztói minőség késedelmes felismerése a C-831/19. sz. ügyben

56. Megjegyzem, hogy a C-831/19. sz. ügyben előterjesztett második kérdésben további elem is fennáll, amely abból a tényből ered, hogy ZW-nek kezesként nyilvánvalóan nem lehetett tudomása fogyasztói minőségéről abban az időpontban, amikor a végrehajtási eljárás tárgyát képező fizetési meghagyás jogerőre emelkedett, és így nem hivatkozhatott a szerződési feltételek tisztességtelen jellegére az e meghagyással szembeni ellentmondásra nyitva álló határidőn belül. E tekintetben az a tény, hogy – amint arra a kérdést előterjesztő bíróság és ZW rámutat (lásd a jelen indítvány 29. és 35. pontját) – a 93/13 irányelv alapján a kezeseket fogyasztókként elismerő uniós és nemzeti ítélkezési gyakorlat a fizetési meghagyás kibocsátásának időpontjában még nem született meg, és hogy a fogyasztó ellentmondást nyújthatott volna be e meghagyással szemben, nem tűnik számomra olyan szempontnak, amely a jelen ügyben releváns lenne.

57. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából (lásd a jelen indítvány 63. pontját) az következik, hogy a 93/13 irányelv megköveteli, hogy a nemzeti bíróság hivatalból vizsgálja meg a tisztességtelen feltételeket, és – amint arra a Bizottság rámutat – a fogyasztóhoz hasonló fél kérelme önmagában nem helyettesítheti a tisztességtelen feltételek ezen irányelv szerinti bírósági felülvizsgálatát. Az ugyanis, hogy a fogyasztó későn szerzett tudomást jogállásáról, megalapozza e kötelezettség létjogosultságát a Bíróság ítélkezési gyakorlatában. Ezenkívül – amint arra a spanyol és az olasz kormány, valamint a Bizottság rámutat – a 93/13 irányelvből és különösen annak tizedik preambulumbekezdéséből egyértelműen kitűnik, hogy azt „valamennyi szerződésre” alkalmazni kell (lásd a jelen indítvány 51. pontját), és semmi akadálya nem volt annak, hogy az illetékes bíróság, amely előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjeszthetett volna elő, megvizsgálja a szerződési feltételek tisztességtelen jellegét.

2. A Charta 47. cikkének esetleges relevanciája

58. Kérdéseivel a kérdést előterjesztő bíróság arra is választ vár, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás összeegyeztethető-e a Charta 47. cikkével. Emlékeztetni kell arra, hogy e rendelkezés, amely a hatékony bírói jogvédelem elvének megerősítését képezi, biztosítja a bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz való jogot minden olyan személy számára, akinek az Unió joga által biztosított jogait és szabadságait megsértették.[16] A Charta 47. cikkének a jelen ügyekben való alkalmazhatósága nem vitatott. Úgy tűnik számomra, hogy – amint arra az Olasz Köztársaság rámutat – a szóban forgó nemzeti szabályozás a 93/13 irányelv hatálya alá tartozik, és ekképpen Charta 51. cikkének (1) bekezdése értelmében az uniós jog végrehajtásának minősül.[17]

59. Megjegyzem, hogy a Bíróság 93/13 irányelvre vonatkozó ítélkezési gyakorlata szerint sajátos összefüggés van a Charta 47. cikke és a tényleges érvényesülés elve között, amely szintén a tagállamokat terhelő, arra vonatkozó kötelezettségként nyilvánul meg, hogy biztosítsák az uniós jogon alapuló jogok bírói jogvédelmét (lásd a jelen indítvány 65. pontját).[18] E tekintetben a Bíróság megállapította, hogy a tagállamok azon kötelezettsége, hogy biztosítsák a jogalanyok 93/13 irányelvből származó jogainak tényleges érvényesülését, a Charta 47. cikkében is kimondott hatékony bírói jogvédelem követelményét jelenti, amely különösen az ilyen jogokon alapuló keresetekre vonatkozó eljárási szabályokra érvényes.[19]

60. Ezenkívül – amint azt a Bíróságnak a 93/13 irányelvre vonatkozó eddigi ítélkezési gyakorlata is mutatja – úgy tűnik, hogy a Charta 47. cikke a tényleges érvényesülés elve tekintetében nagymértékben támogató vagy kiegészítő szerepet játszik a nemzeti eljárási szabályok ezen irányelv követelményeivel való összeegyeztethetőségének értékelésével kapcsolatban. A Charta 47. cikkének ebben az összefüggésben például meghatározó szerepe van a hatékony jogorvoslathoz való hozzáféréssel kapcsolatos kérdések tekintetében azért, hogy a felek gyakorolhassák a 93/13 irányelven alapuló jogaikat,[20] valamint a tisztességes eljáráshoz kapcsolódó olyan kérdések, mint például a fegyveregyenlőség és a kontradiktórius eljárás elvének tiszteletben tartása tekintetében egy olyan bírósági eljárás keretében, amelyben a feltételek ezen irányelvre tekintettel való jogszerűségéről van szó.[21]

61. A jelen ügyekben nem vitatott, hogy – amint arra az olasz kormány rámutatott – a felek számára biztosították a hatékony jogorvoslatokhoz való hozzáférést, ami lehetővé tette számukra, hogy érvényesítsék a 93/13 irányelv szerinti jogaikat. Ezenfelül – amint azt a Bizottság jelezte – a

16 Lásd: 2021. április 20-i Repubblika ítélet (C-896/19, EU:C:2021:311, 40. pont).

17 Lásd e tekintetben: 2014. szeptember 10-i Kušionová ítélet (C-34/13, EU:C:2014:2189, 47. pont); lásd még: Szpunar főtanácsnok Finanmadrid EFC ügyre vonatkozó indítványa (C-49/14, EU:C:2015:746, 83. és 84. pont).

18 Lásd e tekintetben: Szpunar főtanácsnok Finanmadrid EFC ügyre vonatkozó indítványa (C-49/14, EU:C:2015:746, 85–97. pont). Lásd még továbbá: van Duin, A., „Metamorphosis? The Role of Article 47 of the EU Charter of Fundamental Rights in Cases Concerning National Remedies and Procedures under Directive 93/13/EEC”, *Journal of European Consumer and Market Law*, vol. 6, 2017., 190–198. o.

19 Lásd: 2021. június 10-i VB és társai ítélet (C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 29. pont).

20 Lásd többek között: 2013. március 14-i Aziz ítélet (C-415/11, EU:C:2013:164, különösen 59. pont); 2014. szeptember 10-i Kušionová ítélet (C-34/13, EU:C:2014:2189, különösen 45., 47. és 66. pont); 2016. december 21-i Biuro podróży „Partner” ítélet (C-119/15, EU:C:2016:987, 23–47. pont); vö.: 2014. február 27-i Pohotovosť ítélet (C-470/12, EU:C:2014:101, 36–57. pont).

21 Lásd többek között: 2013. február 21-i Banif Plus Bank ítélet (C-472/11, EU:C:2013:88, 29–36. pont); 2014. július 17-i Sánchez Morcillo és Abril García ítélet (C-169/14, EU:C:2014:2099, 21–51. pont); 2021. április 29-i Rzecznik Praw Obywatelskich ítélet (C-19/20, EU:C:2021:341, 91–99. pont); vö.: 2015. július 16-i Sánchez Morcillo és Abril García végzés (C-539/14, EU:C:2015:508, 23–50. pont).

kérdések nem a végrehajtási bíróság pártatlanságára vonatkoznak,[22] hanem inkább a bíróság azon lehetőségére, hogy azon szerződési feltételek tisztességtelen jellegét vizsgálja, amelyek úgy tekinthetők, mintha azokat a jogerőre emelkedett bírósági határozat hallgatólagosan elbírálta volna. Ennélfogva e körülmények között, a Charta 47. cikkének indokolt esetben való figyelembevétele ellenére, ezen eseteket úgy kell tekinteni, mint amelyek középpontjában a 93/13 irányelv – tényleges érvényesülés elvének fényében értelmezett – 6. cikkének (1) bekezdése és 7. cikkének (1) bekezdése áll.

C. A Bíróságnak a tisztességtelen feltételek nemzeti bíróságok által hivatalból történő vizsgálatára vonatkozó releváns ítélkezési gyakorlata

62. A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése annak előírására kötelezi a tagállamokat, hogy a fogyasztói szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve.[23] Ezen irányelv huszonnegyedik preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett 7. cikkének (1) bekezdése arra kötelezi a tagállamokat, hogy rendelkezzenek megfelelő és hatékony eszközökről annak érdekében, hogy megszüntessék a fogyasztói szerződésekben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.[24] Mivel e rendelkezések vonatkozásában terjedelmes ítélkezési gyakorlat alakult ki, fel fogom vázolni a nemzeti bíróság szerződési feltételek tisztességtelen jellegének hivatalból történő vizsgálatára vonatkozó kötelezettségének fennállásával és mértékével kapcsolatos ítélkezési gyakorlatból levezethető azon irányadó elveket, amelyek a jelen ügyekben lefolytatott elemzésem szempontjából a leginkább jelentősek.

1. A nemzeti bíróság hivatalból történő vizsgálatra vonatkozó kötelezettségének fennállása

63. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, amely szerint a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében, amely helyzet az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet, anélkül hogy a fogyasztó befolyásolni tudná ezek tartalmát.[25] A 93/13 irányelv által előírt védelem biztosítása érdekében a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között fennálló egyenlőtlen helyzetet csak a szerződő feleken kívüli, pozitív beavatkozás egyenlítheti ki.[26] Ily módon, tekintettel azon közérdek jellegére és jelentőségére, amelyen a 93/13 irányelv által a fogyasztóknak biztosított védelem alapul, a nemzeti bíróság hivatalból köteles vizsgálni a 93/13 irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, ezzel ellensúlyozva a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet.[27]

[22] Érdemes megjegyezni, hogy az a tény, hogy valamely nemzeti bíróság hivatalból vizsgálja a szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét, és tájékoztatja a fogyasztót arról a lehetőségről, hogy hivatkozhat a 93/13 irányelv szerinti jogaira, önmagában nem tűnik úgy, hogy sérti e bíróság pártatlanságát, mivel a bíróság nem „áll valamelyik fél mellé”, hanem a nemzeti jog és az uniós jog alapján rá háruló feladatokat látja el. Lásd e tekintetben: Beka, A., *The Active Role of Courts in Consumer Litigation: Applying EU Law of the National Courts' Own Motion*, Intersentia, 2018., 140–141. o.

[23] Lásd: 2021. január 27-i Dexia Nederland ítélet (C-229/19 és C-289/19, EU:C:2021:68, 57. pont). Lásd még a 93/13/EU irányelv (21) preambulumbekezdését. Amint azt a Bíróság már elismerte, 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése olyan kógens rendelkezés, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt az e felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse. Lásd: 2020. március 11-i Lintner ítélet (C-511/17, EU:C:2020:188, 24. pont).

[24] Lásd: 2020. július 9-i Raiffeisen Bank és BRD Groupe societé Générale ítélet (C-698/18 és C-699/18, EU:C:2020:537, 52. pont).

[25] Lásd: 2000. június 27-i Océano Grupo Editorial és Salvat Editores ítélet (C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, 25. pont); 2019. március 26-i Abanca Corporación Bancaria és Bankia ítélet (C-70/17 és C-179/17, EU:C:2019:250, 49. pont).

[26] Lásd: 2010. november 9-i VB Pénzügyi Lízing ítélet (C-137/08, EU:C:2010:659, 48. pont); 2020. március 11-i Lintner ítélet (C-511/17, EU:C:2020:188, 25. pont).

[27] Lásd: 2009. június 4-i Pannon GSM ítélet (C-243/08, EU:C:2009:350, 31. és 32. pont); 2020. június 4-i Kancelaria Medius ítélet (C-495/19, EU:C:2020:431, 37. pont).

2. A nemzeti bíróság hivatalból történő vizsgálatra vonatkozó kötelezettségének terjedelme

64. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a 93/13 irányelv olyan rendszer létrehozatalára kötelezi a tagállamokat, amely biztosítja, hogy minden, egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel vizsgálható legyen az esetlegesen tisztességtelen jellegének megítélése céljából.[28] A Bíróság azt is hangsúlyozta, hogy a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között a nemzeti jogszabályok szerint zajló bírósági eljárás jellegzetességei nem jelenthetnek olyan tényezőt, amely érintheti a 93/13 irányelv rendelkezései alapján a fogyasztókat megillető jogi védelmet.[29]

65. Jóllehet a Bíróság már több vonatkozásban, továbbá a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése és 7. cikkének (1) bekezdése szerinti követelményeket figyelembe véve meghatározta, hogy a nemzeti bíróságnak milyen módon kell biztosítania az ezen irányelv alapján a fogyasztókat megillető jogok védelmét, ez nem változtat azon, hogy uniós harmonizáció hiányában a valamely szerződési feltétel állítólagos tisztességtelen jellegének vizsgálatára irányuló eljárásokra irányadó szabályok a tagállam jogrendjébe tartoznak, feltéve, hogy ezek a szabályok nem kedvezőtlenebbek a belső jog hatálya alá tartozó hasonló jellegű esetekre vonatkozókhoz képest (az egyenértékűség elve), és nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé az uniós jog által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve).[30]

66. A tényleges érvényesülés elvét illetően a Bíróság megállapította, hogy minden olyan esetet, amikor felmerül a kérdés, hogy valamely nemzeti eljárási szabály lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé teszi-e az uniós jog alkalmazását, annak figyelembevételével kell megvizsgálni, hogy mi a helye e szabálynak az eljárás egészében, annak menetében, és mik a sajátosságai, valamint adott esetben azokat az alapelveket is figyelembe kell venni, amelyek a nemzeti jogrendszer alapjául szolgálnak, mint például a védelemhez való jog, a jogbiztonság elve és az eljárás szabályos lefolytatásának elve.[31] A Bíróság ezzel kapcsolatban úgy véli, hogy ezen elv tiszteletben tartása nem kompenzálhatja teljes mértékben a fogyasztó tétlenségét.[32]

67. A Bíróság egyebek mellett megállapította, hogy a 93/13 irányelvben a fogyasztók részére biztosított jogok tényleges védelme ugyanis csak akkor biztosítható, ha a nemzeti eljárási rendszer lehetővé teszi a fizetési meghagyásos eljárás vagy a fizetési meghagyás végrehajtási eljárásának keretében az érintett szerződésben foglalt feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegének hivatalból történő vizsgálatát.[33] Ezért ha a nemzeti szabályozás csak a fizetési meghagyás végrehajtási szakaszában írja elő a tisztességtelen feltételek nemzeti bíróság általi, hivatalból történő vizsgálatát, akkor a nemzeti jogot úgy kell tekinteni, hogy az gátolja a 93/13 irányelv által biztosított védelem tényleges érvényesülését, ha nem rendelkezik ilyen vizsgálatról a meghagyás kibocsátásának szakaszában, vagy – amennyiben e vizsgálatról kizárólag a kibocsátott meghagyással szemben emelt ellentmondás szakaszában rendelkezik – ha nem elhanyagolható annak a kockázata, hogy a fogyasztók nem terjesztik elő a megkövetelt ellentmondást.[34] A 93/13 irányelvvel tehát ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely

[28] Lásd: 2020. március 3-i Gómez del Moral Guasch ítélet (C-125/18, EU:C:2020:138, 44. pont).

[29] Lásd: 2016. április 21-i Radlinger és Radlingerová ítélet (C-377/14, EU:C:2016:283, 50. pont).

[30] Lásd: 2019. június 26-i Kuhar ítélet (C-407/18, EU:C:2019:537, 45. és 46. pont).

[31] 2021. április 22-i PROFI CREDIT Slovakia ítélet (C-485/19, EU:C:2021:313, 53. pont).

[32] Lásd: 2015. október 1-jei ERSTE Bank Hungary ítélet (C-32/14, EU:C:2015:637, 62. pont).

[33] Lásd: 2018. szeptember 13-i Profi Credit Polska ítélet (C-176/17, EU:C:2018:711, 44. pont).

[34] 2018. szeptember 20-i Danko és Danková ítélet (C-448/17, EU:C:2018:745, 46. pont és a rendelkező rész 2. pontja).

lehetővé teszi a fizetési meghagyás kibocsátását anélkül, hogy a fogyasztó akár az eljárás egyetlen pontján is biztosítékkal rendelkezne a tekintetben, hogy sor kerül annak bíróság általi értékelésére, hogy nem állnak fenn nem tisztességtelen feltételek. [35]

68. Egyébiránt a Bíróság elismerte, hogy a fogyasztóvédelem nem abszolút jellegű, és hogy az uniós jog nem kötelezi arra a nemzeti bíróságot, hogy eltérjen a bírósági határozatokat jogerőre emelő belső eljárási szabályok alkalmazásától, még akkor sem, ha ez lehetővé tenné a 93/13 irányelvben foglalt rendelkezés bármiféle megsértésének orvoslását. [36] A Bíróság valóban hangsúlyozta, hogy a *res iudicata* elve mind az uniós, mind pedig a nemzeti jogrendekben jelentős szerepet tölt be, és hogy mind a jog, mind a jogviszonyok stabilitásának, illetve az igazságszolgáltatás megfelelő működésének biztosítása érdekében ne lehessen többé vita tárgyává tenni azokat bírósági határozatokat, amelyek a rendelkezésre álló jogorvoslatok kimerülését, illetve e jogok gyakorlására nyitva álló határidők elteltét követően jogerőre emelkedtek. [37] Hasonlóképpen, a jogbiztonságra tekintettel észszerűen meghatározott, jogvesztő jellegű keresetindítási határidők összeegyeztethetők az uniós joggal. [38] Ugyanakkor a nemzeti jogszabály nem sértheti a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése alapján a fogyasztókat megillető jogok lényegét, vagyis hogy egy tisztességtelennek minősülő feltétel ne legyen kötelező rájuk nézve. [39]

69. Meg kell jegyezni, hogy a 2009. október 6-i Asturcom Telecomunicaciones ítéletben [40] a Bíróság különösen azt állapította meg, hogy az olyan nemzeti szabályozás, amely két hónapos határidőt ír elő, amelynek lejártakor, hatályon kívül helyezés iránti kereset hiányában a választottbírósági ítélet jogerőssé válik, és ily módon a *res iudicata* joghatásaival jár, összhangban van a tényleges érvényesülés elvével, megjegyezve, hogy ezen elv nem terjeszkedhet addig, hogy olyan fogyasztó tétlenségét is teljes egészében kompenzálja, aki jogainak érvényesítése érdekében semmilyen eljárást nem indított.

70. Ezzel szemben a 2016. február 18-i Finanmadrid EFC ítéletben [41] a Bíróság megállapította, hogy az olyan nemzeti szabályozás, amely a fizetési meghagyásos eljárás összefüggésében a jogerő elvét írja elő, nem összeegyeztethető a tényleges érvényesülés elvével, mivel a fizetési meghagyásos eljárást lezáró hatósági határozat jogerőre emelkedett, ami lehetetlenné tette a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének végrehajtási szakaszban történő felülvizsgálatát azon egyetlen tény folytán, hogy a fogyasztó nem élt ellentmondással a határidőn belül, és nem volt elhanyagolható annak a kockázata, hogy a fogyasztó nem terjeszt elő ellentmondást.

71. Azt is nyilvánvalóvá kell tenni, hogy a Banco Primus ítéletben, [42] amely a jelzálogjog érvényesítése iránti eljárással szemben a fogyasztó által előterjesztett kifogás összefüggésébe illeszkedik, a Bíróság megállapította, hogy a 93/13 irányelvvel nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely megakadályozza, hogy a bíróság hivatalból vizsgálja felül a feltételek tisztességtelen jellegét, amennyiben a szerződés feltételei összessége jogszerűségének tárgyában, ezen irányelvre tekintettel már jogerőre emelkedett határozatot hoztak. Mindazonáltal a Bíróság szerint egy vagy több olyan szerződési feltétel esetén, amelyek esetlegesen tisztességtelen jellegét nem vizsgálták a szerződés korábbi bírósági felülvizsgálatának keretében, amely jogerőre

35 2018. szeptember 20-i Danko és Danková ítélet (C-448/17, EU:C:2018:745, 49. pont).

36 Lásd: 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet (C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 68. pont).

37 Lásd: 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60, 46. pont).

38 2021. április 22-i PROFI CREDIT Slovakia ítélet (C-485/19, EU:C:2021:313, 57. pont).

39 Lásd: 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet (C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 71. pont).

40 C-40/08, EU:C:2009:615, 34–48. pont.

41 C-49/14, EU:C:2016:98, 45–55. pont.

42 Lásd: 2017. január 26-i ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60, 49–54. pont).

emelkedett határozattal zárult, a 93/13 irányelv előírja az olyan bíróság számára, amelyhez a fogyasztó járulékos kifogás keretében rendszerint fordul, amennyiben rendelkezik az ehhez szükséges jogi és ténybeli elemekkel, hogy hivatalból vagy az érintett fél kérelmére felülvizsgálja az említett szerződés egyéb feltételeinek esetlegesen tisztességtelen jellegét. Ilyen felülvizsgálat hiányában ugyanis a fogyasztóvédelem tökéletlennek és elégtelennek bizonyulna.

72. Következésképpen, a fenti ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy a 93/13 irányelv nem írja elő a tagállamoknak, hogy a tisztességtelen feltételek bíróság általi felülvizsgálata tekintetében egy adott eljárási rendszert fogadjanak el, feltéve, hogy eleget tesznek az uniós jog szerinti kötelezettségeiknek, beleértve az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartását, és ezáltal biztosítják, hogy a nemzeti bíróság eljárástól függetlenül elvégezze a szerződési feltételek esetleges tisztességtelen jellegének felülvizsgálatát. Szükség van arra, hogy az első vagy második eljáró bíróság, akár a végrehajtás során, akár az ügy érdemében eljárva, hivatalból folytasson le olyan felülvizsgálatot, amelyet a fogyasztó kezdeményezhet, amennyiben nincs jelentős kockázata annak, hogy a fogyasztó nem fogja igénybe venni a konkrét eljárásjogi utat, ezáltal kizárva annak lehetőségét, hogy a tisztességtelen feltételeket a bíróság a 93/13 irányelv alapján vizsgálja.

73. Ezenkívül a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint, mivel a fogyasztóvédelem nem abszolút jellegű, a jogerő elve sem az. Amint azt a jelen indítvány 69–71. pontjában ismertetett ítéletek is mutatják, a Bíróság kiegyensúlyozott megközelítést fogad el a jogerő elvét végrehajtó nemzeti szabályok és a 93/13 irányelv követelményei közötti kapcsolatot illetően, miközben biztosítja, hogy az ilyen szabályok ne veszélyeztessék az ezen irányelv által létrehozott fogyasztóvédelmi rendszert. Különösen, miközben a Banco Primus ítélet nem foglalkozik közvetlenül a közvetett jogerővel, a Bíróság azáltal, hogy arra helyezte a hangsúlyt, hogy jogerős határozatban kell végleges jelleggel értékelni a szerződési feltételek tisztességtelen jellegét, alátámasztja azt az álláspontot, hogy a szóban forgóhoz hasonló nemzeti szabályozás ellentétes a 93/13 irányelvvel. Elemzésemben erre az ítéletre később még visszatérek (lásd a jelen indítvány 81. pontját).

74. A Bíróság ítélkezési gyakorlatában kialakított ezen elvek fényében kell a jelen ügyekben körülményeit vizsgálni.

D. A Bíróság ítélkezési gyakorlatában kialakított elveknek a jelen ügyekben fennálló helyzetben való alkalmazása

75. Emlékeztetni kell arra, hogy a jelen indítvány 42. és 44. pontja alapján a jelen ügyekben a szóban forgó nemzeti szabályozás előírja, hogy a nem vitatott és így jogerőre emelkedett fizetési meghagyások végrehajtására irányuló eljárás során a végrehajtási bíróság nem vizsgálhatja felül a fizetési meghagyás tartalmát, és e határozat jogerejénél fogva sem hivatalból, sem a fogyasztó kérelmére nem vizsgálhatja a szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét.

76. Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság érvelésével szemben a jelen ügyek az elévülésre, nem pedig a jogerő elvére vonatkoznak, az előzetes döntéshozatalra utaló végzésekből pedig kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a végrehajtási eljárás tárgyát képező fizetési meghagyások jogerővel bírnak. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint egyedül a nemzeti bíróságok feladata a nemzeti jog értelmezése és alkalmazása.[43]

[43] Lásd: 2020. július 9-i Raiffeisen Bank és BRD Groupe societé Générale ítélet (C-698/18 és C-699/18, EU:C:2020:537, 46. pont).

77. Ezenkívül úgy tűnik, hogy nem állnak fenn olyan jelek a jelen ügyekben, amelyek alapján kételyek merülnének fel az egyenértékűség elvét illetően. Úgy tűnik, hogy – amint arra az olasz kormány rámutat – a nemzeti jog nem teszi lehetővé a végrehajtási bíróság számára a jogerős fizetési meghagyás vizsgálatát, még ha ez a belső közrendi szabályok esetleges megsértését érinti is (lásd a jelen indítvány 38. pontját).

78. Azt is meg kell állapítani, hogy a Bizottság állításával ellentétben az olasz kormány elutasítja a C-693/19. sz. ügyben a szóban forgó nemzeti szabályozás 93/13 irányelvvel összhangban történő értelmezésének lehetőségét, hogy a végrehajtási bíróság megvizsgálhassa a túlzott mértékű kamatokra vonatkozó feltétel tisztességtelen jellegét (lásd a jelen indítvány 38. és 40. pontját). Így e kérdést a nemzeti jog uniós joggal összhangban történő értelmezésére vonatkozóan a Bíróság ítélkezési gyakorlata által kidolgozott követelmény alapján a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia. [44]

79. A vizsgálat lényegére rátérve álláspontom szerint a Bíróság ítélkezési gyakorlata alapján határozott jelek utalnak arra, hogy a 93/13 irányelvnek a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével ellentétes a szóban forgó nemzeti szabályozás.

80. E tekintetben úgy tűnik számomra, hogy a szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegének a 93/13 irányelv alapján történő vizsgálatát a nemzeti bíróság kifejezett és kellően indokolt értékelésének kell alávetni. Amint azt a jelen ügyek körülményei mutatják, a szóban forgó nemzeti szabályozás azt eredményezi, hogy a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének kérdését úgy kell tekinteni, mint amelyet érdemben eldöntöttek, még akkor is, ha azt a nemzeti bíróság egyáltalán nem bírálta el. Véleményem szerint – amint arra a Bizottság rámutat – ha a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének vizsgálatát a fizetési meghagyást tartalmazó határozatban nem indokolják meg, a fogyasztó nem értheti meg vagy elemezheti e határozat indokait, vagy adott esetben nem kifogásolhatja hatékonyan a végrehajtást. Az adott esetben a fellebbezés tekintetében eljáró nemzeti bíróság számára sem lesz így lehetséges a határozathozatal. E tekintetben a Bíróság egyértelművé tette, hogy az érintett szerződés feltételeinek esetlegesen tisztességtelen jellege hatékony vizsgálatának hiányában nem lehet garantálni a 93/13 irányelv által biztosított jogok tiszteletben tartását. [45]

81. E megközelítés további alátámasztása a Banco Primus ítéletből vezethető le. [46] Amint az a jelen indítvány 71. pontjában említésre került, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az olyan nemzeti szabályozás, amely a jogerő joghatásait olyan feltételekre is kiterjesztette, amelyekről a nemzeti bíróság nem határozott jogerősen, összeegyeztethetetlen a 93/13 irányelvvel. A Bíróság tehát azt feltételezi, hogy ha a nemzeti bíróság nem vizsgálta meg a szóban forgó konkrét szerződési feltételek tisztességtelen jellegét, nehéz megállapítani, hogy sérült-e a jogerő elve. [47]

82. E megközelítés megfelel a 93/13 irányelv Bíróság ítélkezési gyakorlata által értelmezett céljainak is. Ahogy a jelen indítvány 63. pontjában már megállapításra került, hogy a nemzeti bíróság hivatalból történő felülvizsgálatra vonatkozó kötelezettségét azon közérdek jellege és jelentősége igazolja, amelyen a 93/13 irányelv által a fogyasztóknak biztosított védelem alapul. A

[44] 2020. június 4-i Kancelaria Medius ítélet (C-495/19, EU:C:2020:431, 49–51. pont).

[45] 2020. június 4-i Kancelaria Medius ítélet (C-495/19, EU:C:2020:431, 35. pont).

[46] Lásd: 2017. január 26-i ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60, 49–54. pont).

[47] Lásd e tekintetben: García-Valdecasas Dorrego, M. J., *Dialogue between the Spanish courts and the European Court of Justice regarding the judicial protection of consumers under Directive 93/13/EEC*, Association of Property and Business Registrars of Spain, 2018., 98–99. o.

végrehajtást elrendelő bíróság tehát köteles biztosítani e védelem tényleges érvényesülését, ha arra az eljárás korábbi szakaszában nem került sor. Ellenkező esetben ez a 93/13 irányelv alapján a nemzeti bíróságot terhelő kötelezettség tartalmilag kiüresedne.

83. Ezt alátámasztják a jelen ügyek körülményei is, amelyek között úgy tűnik, hogy a fizetési meghagyásokat kibocsátó nemzeti bíróság nem végezte el a tisztességtelen feltételek hivatalból történő vizsgálatát. Igaz, hogy – amint arra a német kormány rámutat – a Bíróságnak a jelen indítvány 67. pontjában említett ítélkezési gyakorlatából következően a tagállamok hatáskörébe tartozik annak eldöntése, hogy az ilyen felülvizsgálatot a fizetési meghagyás szakaszában vagy e meghagyás végrehajtásának szakaszában kell elvégezni, és a 93/13 irányelv értelmében nem szükséges azt mindkét szakaszban lefolytatni. Az ilyen felülvizsgálatot azonban egyik vagy másik szakaszban le kell folytatni. Így pusztán az említett meghagyás közvetett jogereje miatt annak kizárása, hogy a végrehajtási bíróság első alkalommal elvégezze a tisztességtelen feltételek értékelését, lehetetlenné teszi azt, hogy a tisztességtelen jelleget az eljárás bármely szakaszában felülvizsgálják.

84. Hozzá kell tenni, hogy úgy tűnik, e megközelítés összhangban áll a Bíróság jogerő elvét a 93/13 irányelvtől függetlenül végrehajtó nemzeti szabályozással kapcsolatos ítélkezési gyakorlatával. Egyes ítéletekben [48] a Bíróság kifogásolta azt a túlzott védelmet, amelyben a jogerő révén a végső határozatok oly módon részesülnek, amely jelentősen akadályozza az uniós jog hatékony alkalmazását. [49] Ezenkívül meg kell állapítani, hogy a 2018. október 17-i Klohn ítéletben [50] a Bíróság rámutatott arra, hogy a jogerő csupán azon jogi igényekre terjed ki, amelyről a bíróság már határozott, következésképpen nem akadályozza meg, hogy egy másik bíróság egy későbbi jogvitában olyan jogi kérdéseket bíráljon el, amelyekről e jogerős határozat nem rendelkezett. Ugyanígy a jogerőnek az uniós jogban való alkalmazására vonatkozó ítélkezési gyakorlatában a Bíróság következetesen úgy ítélte meg, hogy a jogerő csak azokhoz a ténybeli és jogi kérdésekhez kapcsolódik, amelyeket a szóban forgó bírósági határozat ténylegesen vagy szükségszerűen eldöntött. [51]

85. Következésképpen meg kell jegyezni, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás nem összeegyeztethető a tényleges érvényesülés elvével, mivel lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé teszi annak a védelemnek az alkalmazását, amelyben a 93/13 irányelv e fogyasztókat részesíteni kívánja.

86. Megállapítom tehát, hogy a 93/13 irányelv tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével ellentétes az alapügyben szóban forgóhoz hasonló nemzeti szabályozás.

[48] Lásd többek között: 2009. szeptember 3-i Fallimento Olimpiclub ítélet (C-2/08, EU:C:2009:506, 29–32. pont); 2020. április 2-i CRPNPAC és Vueling Airlines ítélet (C-370/17 és C-37/18, EU:C:2020:260, 94–96. pont); 2020. július 16-i UR (ügyvédek héafizetési kötelezettsége) ítélet (C-424/19, EU:C:2020:581, 31–34. pont).

[49] Lásd e tekintetben: Turmo, A., „*National Res Judicata in the European Union*: R*evisiting the Tension Between the Temptation of Effectiveness and the Acknowledgement of Domestic Procedural Law*”, Common Market Law Review, vol. 58, 2021., 361–390. o., 375. o.

[50] C-167/17, EU:C:2018:833, 69. pont.

[51] Lásd: 2010. június 29-i Bizottság kontra Luxemburg ítélet (C-526/08, EU:C:2010:379, 27. pont); 2019. január 31-i Islamic Republic of Iran Shipping Lines és társai kontra Tanács ítélet (C-225/17 P, EU:C:2019:82, 47. pont).

VII. Végkövetkeztetés

87. A fenti megfontolások alapján azt javasolom a Bíróságnak, hogy a Tribunale di Milano (milánói bíróság, Olaszország) kérdéseire az alábbiak szerint válaszoljon:

A tényleges érvényesülés elvének fényében úgy kell értelmezni a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely nem teszi lehetővé a végrehajtást elrendelő bíróság számára, hogy hivatalból vagy valamely fél kérelmére vizsgálja a jogerőre emelkedett fizetési meghagyás alapjául szolgáló szerződési feltételek tisztességtelen jellegét, amennyiben e feltételek ezen irányelv tekintetében nem képezték kifejezett és kellőképpen indokolt értékelés tárgyát.